

הגירה • עונת התצוגה
هجرة • موسم العروض
2022/23

סגירת מעגל اخلاق الدائرة

ריטה כץ
ريتا كاتس

גלריה אורנים
جاليري اورنيم
ORANIM GALLERY

סגירת מעגל

ריטה כץ

19.8.23–16.5.23

הגלייה במכללת אורנים
(בית 52), קריית טבעון

אוצרות: ד"ר שחר מרנין דיסטפלד
ניהול: נעה צורן

תרגום לאנגלית: מאיה שמעוני
תרגום לערבית: בגדאד תרגומים

עיצוב: עופרי פורטיס, הגר מסר

إغلاق الدائرة

ريتا كاتس

19.8.23–16.5.23

الجاليري في كلية أورانيم
(منزل 52)، كريات طبعون

القائمة: د. شاحر مرنين ديستفلد
إدارة: نوعة تسورن

الترجمة الإنجليزية: مايا شمعوني
الترجمة العربية: بغداد للترجمة

تصميم: عوفري فورتيس، هچار ميسر

על העטיפה:

חלון, 2019, שמן על בד, 90x90 ס"מ

على الغلاف:

شباك, 2019, زيت على قماش, 90x90 سم

ללא כותרת, 2019, שמן על בוד, 40x40 ס"מ
بدون عنوان, 2016, زيت على قماش, 40x40 سم
Untitled, 2019, oil on canvas, 40x40 cm

ריטה כץ, ילידת אודסה (אוקראינה) עוסקת בחיפוש אחרי הדימויים המבטאים את זיכרונות ילדותה. כץ למדה בבית ספר לאמנות שהיה ממוקם במרכז אודסה. העיר הייתה באותם הימים שוקקת-חיים, אפופת ריחות מאכלי דגים ומלאה בתיירים. האופטימיות שאפיינה את תושביה סחפה גם את כל העוברים והבאים בשעריה. אודסה התפארה באדריכלות מתקופת הבארוק המאוחר, שלצידה תוספות אקלקטיות של חוטי חשמל ומזגנים – אסתטיקה מקומית ייחודית. אודסה הייתה ביתה של כץ.

ב־1989 בהיותה בת שש־עשרה עזבה האמנית את אודסה ועלתה יחד עם משפחתה לישראל. כִּץ שייכת למה שמכונה "דור אחד וחצי" להגירה; היא נולדה מחוץ לארץ והגיעה ארצה בגיל ההתבגרות. דור זה מתאפיין בסיפיות, מלשון הימצאות על הסף, כיוון שאיננו חווה את ההגירה כניתוק טוטאלי כמו הדור הראשון וגם לא כלידה במקום החדש. כמו הדור השני. "מהגרות אלה ממוקמות בתווך שבין העולמות ומשקפות בצורה מיטבית את חווית ההגירה כחוויה מעצבת".¹ בנות הדור האחד־וחצי חוות את ההגירה בגיל שבו הן מכוננות לעצמן זהות כשהופכות מילדות לנשים וכשהן מתערות בקהילה ובחברה החדשות.

את אודסה השאירה כִּץ מאחור עד אשר נוסטלגית העבר נעצרה כשהחליטה לנסוע לבקר בעירה לאחר 28 שנים מיום עזיבתה. ביקור קרובי משפחה הרחוקים לווה גם במפגש מחדש עם הרחובות, הבניינים, החנויות והאנשים. זיכרונות הילדות נפגשו במציאות שהתקלפה מימי הזוהר שלה. העיר נראתה לה עצובה, זקנה, כזו שהזמן עצר בה מלכת. היא סגרה מעגל.

ללא שיפוטיות אספה כִּץ את העדויות כשהיא משוטטת עם המצלמה ותרה אחר מקומות מוכרים. היא פגשה מקומיים, שהובילו אותה לתוך חדרי מדרגות שבלייל של ריחות בישולים וביוב עלה מהם. כִּץ צילמה את המראות כשהיא מתמקדת בקמפוזיציות סיבוביות, היוצרות סחרחורת. המבט הסחרחר ביטא נאמנה את החוויה הרגשית במפגש המחודש שלה עם מקום מוכר ואהוב ששינה את פניו.

בתערוכה מוצגים צילומים וציורים. את הצילומים עיבדה האמנית, כשהיא מורידה מהם את הצבע וכך מודגשים הניגודים בין השחור ללבן ומובלטות הטקסטורות החומריות של המבנים והמראות. ציוריה וצילומיה של כִּץ מתארים מקומות עזובים בעיר תוססת, שמחת־חיים שהפכה לעיזבון.

התערוכה מייצגת את העיסוק של כִּץ במולדתה הראשונה, אוקראינה, בתהליך מתמשך של התבוננות, שעמדות פנים וחוף משמשות בה בערבוביה. כמו מהגרים רבים בחברה הישראלית המגוננת, מביאה כִּץ לתוך השיח החברתי־תרבותי את המנטליות והאסתטיקה מהבית ואת זיכרונות הילדות המהווים חומר־גלם פעיל בפרקטיקה האמנותית שלה. כִּץ חיה ויוצרת בקיבוץ חניתה, שם היא גם הקימה את גלריה "גבול" ומשמשת האוצרת הראשית שלה. בנוסף היא בעלת סטודיו לאמנות בחיפה, בו היא גם מלמדת תלמידים. כבר יותר מ־30 שנה שהיא בישראל אבל עין אחת נשארת תמיד פקוחה למרחב ההוא שהיה עבורה בית. הוא רחוק אלפי קילומטרים ממנה ובכל זאת מצוי גם קרוב מאוד ללב.

1 טל דקל, נשים והגירה. אמנות ומגדר בעידן טרנס לאומי, תל־אביב: רסלינג, 2013, עמ' 13

ريتا كاتس، مواليد أوديسا (أوكرانيا) تعمل في البحث عن الصور التي تعبّر عن ذكريات الطفولة. درست كاتس في مدرسة الفنون في وسط أوديسا. المدينة التي كانت في حينه تعج بالحياة، تغلفها روائح طعام الأسماك ومليئة بالسواح. والتفاؤل الذي كان يميّز سكانها جرف أيضًا جميع الوافدين الداخلين إليها. امتازت أوديسا بهندستها المعماريّة من أواخر فترة الباروك، وإلى جانبها إضافات انتقائية من أسلاك الكهرباء والمكيّفات - جمالية محلية فريدة. أوديسا كانت بيت كاتس.

في العام 1989، وعندما كانت في سن السادسة عشرة، غادرت الفنانة أوديسا وهاجرت مع عائلتها إلى إسرائيل. تنتمي كاتس إلى ما يسمى "جيل الواحد ونصف" للهجرة؛ وُلدت خارج البلاد ووصلت هنا في سن المراهقة. يتميز هذا الجيل بحالات عتبية، أي التواجد على العتبة، لأنه لم يختبر الهجرة كحالة انفصال شمولي مثل الجيل الأول، وليس كطفلة في مكان جديد مثل الجيل الثاني. "تقبع هؤلاء المهاجرات في الوسط بين العوالم ويعكسن على أفضل وجه اختبار الهجرة كتجربة تكوينية"¹. بنات جيل الواحد ونصف يختبرن الهجرة في سن التكوين الذاتي لهويّة حيث يتحولن من طفلات لنساء وينخرطن في مجموعات ومجتمع جديان.

تركت كاتس أوديسا من خلفها حتى توقف حنين الماضي إلى حين العودة لزيارة المدينة بعد 28 سنة منذ تركتها. زيارة أقرباء العائلة البعيدين رافقها لقاء مجدد مع الشوارع، البنايات، الدكاكين، والناس. ذكريات طفولة التقت مع واقع انسلخ عن أيام مجده. المدينة كانت حزينة، قد شاخت، كأن الزمن توقف هناك. وهكذا أغلقت الدائرة.

بدون أحكام مسبقة جمعت كاتس الأدلة خلال تجوالها مع الكاميرا تبحث عن الأماكن المألوفة. التقت مع المحليين، الذين قادوها إلى غرف الدرج التي تفوح منها روائح الطعام والمجاري. صورت كاتس تلك المشاهد من خلال التركيز على التكوينات الدائرية، التي تسبب الدوار. تلك النظرة المسببة للدوران تعبر بصدق عن تجربة عاطفية للقاء مجدد مع مكان مألوف ومحبوب قد غيّر وجهه.

في هذا المعرض تشارك صور فوتوغرافية ورسومات. عالجت الفنانة الصور، فأزلت منها اللون بحيث يتم التشديد على التضاد بين الأسود والأبيض وابرز النسيج المادي للمباني والمشاهد. لوحات وصور كاتس تصف أماكن متروكة في مدينة مفعمة بهجة الحياة لكنها تحولت إلى إرث متروك.

يمثل المعرض انشغال كاتس في موطنها الأول، أوكرانيا، بسيرورة متواصلة من التمعن الذي تختلط فيه مواقف الداخل والخارج. مثل العديد من المهاجرين في المجتمع الإسرائيلي المتنوع، تجلب كاتس إلى الخطاب الإسرائيلي الاجتماعي الثقافي عقليّة وجمالية من البيت، وذكريات الطفولة التي تشكل مادة خام نشطة في ممارساتها الفنيّة. تعيش كاتس وتعمل في كيبوتس حنيّتا، هناك أقامت جاليري "چقّول" [حدود] وهي القيّمة الرئيسية للجاليري. بالإضافة لديها استوديو للفن في حيفا، حيث تعلّم التلاميذ. منذ أكثر من 30 سنة وهي تعيش في إسرائيل لكن عينها ظلت دائماً مفتوحة على الحيز الذي كان بيتها. وهو يبعد الآن آلاف الكيلومترات عنها ومع ذلك فهو قريب جداً من قلبها.

1 طال ديكل، نساء وهجرة. فن وجندر في مرحلة عابرة للقومية، تل أبيب: ريسلينغ، ص 13 (بالعبريّة)

ללא כותרת, 2018, שמן על בד, 30x30 ס"מ
بدون عنوان, 2018, زيت على قماش, 30x30 سم
Untitled, 2018, oil on canvas, 30x30 cm

ללא כותרת, 2018, שמן על בוד, 35x35 ס"מ
بدون عنوان. 2018. زيت على قماش. 35x35 سم
Untitled, 2018, oil on canvas, 35x35 cm

פעמונים, 2018, שמן על בד, 40x40 ס"מ
أجراس. 2018. زيت على قماش. 40x40 سم
Bells, 2018, oil on canvas, 40x40 cm

outsider perspectives are used alternately. Like many immigrants in the diverse Israeli society, Katz brings into the socio-cultural discourse the mentality and aesthetics of her parents' home and childhood memories that serve as the raw material in her artistic practice. Katz lives and works in Kibbutz Hanita, where she founded Gvul Contemporary Art Gallery, in which she serves as head curator. In addition, she also operates an art studio in Haifa, where she teaches art classes. She has been living in Israel for over 30 years, but one eye always stays open to the space that used to be her home. Thousands of kilometers away, it nevertheless remains very close to her heart.

In 1989, at the age of 16, the artist and her family left Odessa and came to Israel. Katz belongs to what has become known as “generation 1.5” of immigrants, since she was born abroad and came to Israel as an adolescent. This generation is characterized by liminality – they do not experience immigration as total separation, like the first generation, and were not born in the new place like the second generation. “These immigrants are positioned in the middle, in-between the worlds, and best reflect the immigration experience as a formative experience.”¹ The young women of generation 1.5 experience immigration while they shape their identity, in the transition from girlhood to womanhood, as they also try to assimilate into their new community and society.

She left Odessa behind, until the nostalgia for the past caught up with her, and she decided to visit her city for the first time in 28 years. The visit of her distant relatives was accompanied by a reacquaintance with the streets, buildings, shops, and people. Her childhood memories met a reality that has lost its former glory. The city seemed sad, old, a place where time stood still. She found closure.

Without judgment, Katz collected evidence, wandering with her camera in search of familiar places. She met locals who led her into stairwells where the aromas of cooking blended with the smell of sewage. Katz photographed these views, focusing on panning photography that creates a dizzying effect. The vertiginous appearance faithfully expresses the emotional experience of her return to a familiar and beloved place that had been transformed.

The exhibition features photos and paintings. The artist processed the photos, removing color to underscore the contrast between black and white and the textures of the buildings and views. Katz’s paintings and photos portray abandoned places in a once vibrant, joyous city that has become dilapidated.

The exhibition presents Katz’s exploration of her first homeland, Ukraine, in an ongoing process of observation in which the insider and

¹ Tal Dekel, *Women and Migration - Art and Gender in a Transnational Era*, Tel Aviv: Resling Press, p. 13 (in Hebrew)

Odessa (Ukraine) born Rita Katz searches for images that express her childhood memories. Katz trained at an art school located in Odessa city center, when the city was still bustling with locals and tourists, and filled with the mouthwatering smells of seafood. In those days, the optimism characteristic of its people infected all those who visited the city. Odessa boasted late Baroque architecture, alongside eclectic additions of electric wires, cables and AC units – an idiosyncratic local aesthetic. Odessa was Katz's home.

ללא כותרת, 2018, שמן על בד, 40x25 ס"מ
بدون عنوان, 2018, زيت على قماش, 40x25 سم
Untitled, 2018, oil on canvas, 40x25 cm

Closure

Rita Katz

16.5.23–19.8.23

The Art Gallery at Oranim College
(Building 52), Kiryat Tivon

Curator: Dr. Shahar Marnin-Distelfeld

Director: Noa Tsoran

English translation: Maya Shimony

Arabic translation: Baghdad Translations

Design: Ofri Fortis and Hagar Messer

Cover:

Window, 2019, oil on canvas, 90×90 cm

אורנים • המרכז האקדמי לחינוך וחברה
ORANIM
ORANIM COLLEGE ♦ كلية أورانيم

Immigration
Exhibit Season
2022/23

Closure

Rita Katz

גלריה אורנימ
جاليري اورنيم
ORANIM GALLERY